

U S N E S E N Í

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy Mgr. Radovana Havelce a soudců JUDr. Miluše Doškové a JUDr. Vojtěcha Šimíčka v právní věci žalobce **K. T.**, zastoupeného Mgr. Petrem Václavkem, advokátem se sídlem Praha 1, Opletalova 25, proti žalovanému **Ministerstvu vnitra**, se sídlem Praha 7, Nad Štolou 3, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Plzni ze dne 14. 10. 2013, č. j. 60 Az 2/2013 - 106,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **s e o d m í t á** pro nepřijatelnost.
- II. Žádný z účastníků **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í :

Rozhodnutím ze dne 2. 8. 2011, č. j. OAM-50/VL-07-PA03-2009 (dále jen „napadené rozhodnutí“), rozhodl žalovaný, že se žalobci neuděluje mezinárodní ochrana podle § 12, § 13, § 14, § 14a a § 14b zákona č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o azylu“). Rozhodnutí žalovaného napadl žalobce u Krajského soudu v Ostravě žalobou. Usnesením Nejvyššího správního soudu ze dne 14. 11. 2012, č. j. Nad 90/2012 – 67, byla věc přikázána k projednání a rozhodnutí Krajskému soudu v Plzni; ten žalobu rozsudkem ze dne 14. 10. 2013, č. j. 60 Az 2/2013 - 106, zamítl.

V odůvodnění rozsudku krajský soud konstatoval, že žalobce v průběhu azylového řízení uvedl, že nebyl členem žádné politické strany ani podobného uskupení, v tomto směru žádnou činnost ve vlasti nevyvíjel a jeho odchod nebyl spojen s politickou situací ve vlasti. Ve správním řízení ani netvrdil, že by se sám, nebo ve spojení s jinými osobami, snažil realizovat některé z politických práv a svobod. Žalobce rovněž netvrdil, že by uskutečňoval jakékoliv aktivity, které by státní orgány mohly vnímat jako uplatňování politických práv a svobod. Ve správním řízení naopak prohlásil, že se státními orgány ve vlasti žádné potíže neměl. Krajský soud uvedl, že jestliže žalovaný na základě takové výpovědi žalobce uzavřel, že zde nejsou dány podmínky pro udělení azylu dle § 12 písm. a) zákona o azylu, nelze mu vytknout vadné hodnocení důkazů či nesprávnost jeho právního závěru. Na tom nemůže ničeho změnit ani argumentace žalobce, vznesená na jednání soudu, o jeho členství v opoziční skupině, bojující za vytvoření samostatného státu Jižní Osetie, o jeho pronásledování za tuto činnost a o vycestování na cizí doklad totožnosti. Krajský soud tato tvrzení žalobce vyhodnotil jako nový azylový příběh, zásadně odlišný od příběhu doposud prezentovaného; z toho důvodu jej považoval

za nevěrohodný. Konstatoval, že stěžovatel měl ve správním řízení dostatek prostoru sdělit důvody odchodu z vlasti, byl opakovaně poučen, komunikace probíhala v jeho mateřském jazyce a poslední pohovor byl dokonce veden za přítomnosti jeho zástupce.

Krajský soud shledal i neopodstatněnost námitek ve vztahu k § 12 písm. b) zákona o azylu. Žalobce ve správním řízení netvrdil, že by byl pronásledován z některého důvodu spadajícího pod citované ustanovení. Žalovaný pak vycházel ze žalobcových tvrzení a s každým z nich (byť se nikoliv nepodstatně v průběhu řízení měnila) se podrobně, srozumitelně a logicky vypořádal. Tvrzení žalobce přitom porovnával s informacemi o situaci v zemi původu a krajský soud se s jeho závěry ztotožnil. Krajský soud dodal, že obecný nesouhlas s politickou situací v zemi původu a subjektivní pocit nespokojenosti se státním režimem, byť reálně podložený, sám o sobě nemůže zakládat důvod k udělení azylu dle § 12 písm. b) zákona o azylu.

Dále krajský soud odmítl, že by žalovaný zlehčoval situaci, ve které se žalobce v době svého odchodu z vlasti nacházel. Uvedl, že žalovaný posoudil některá jeho tvrzení jako nevěrohodná a krajský soud se s tímto závěrem zcela ztotožnil. Za zásadní a věrohodné důvody, proč žalobce opustil svou vlast, považoval krajský soud především to, co žalobce sdělil ve své žádosti a ve vlastnoručně psaném prohlášení. Žalovaný vzal v napadeném rozhodnutí v potaz i nepokoje zapříčiněné národnostní nesnášenlivostí dvou etnik, přičemž vyhodnotil, že státní orgány v zemi původu jsou schopny žalobci zajistit odpovídající ochranu před jednáním soukromých osob. Obecná situace v místě pobytu žalobce tak, jak ji popsal, mu nezpůsobovala újmu takové intenzity, aby se dala považovat za relevantní ve smyslu zákona o azylu. Pro úplnost krajský soud podotkl, že není postaveno na jisto, zda je žalobce Gruzínek či Osetinec (viz pohovor ze dne 28. 7. 2011).

Krajský soud tak nepřisvědčil ani námitce žalobce, že se žalovaný nezabýval realitou a fungováním poskytování ochrany občanům v jeho vlasti. Odkázal přitom na odůvodnění napadeného rozhodnutí a na skutečnost, že o poskytování určité formy ochrany ze strany státu se zmiňoval sám žalobce.

Namítal-li žalobce, že při pohovoru nebyl podrobně tázán na své politické názory a postoje a že otázky mu byly kladeny sugestivně, krajský soud konstatoval, že azylové řízení proběhlo v jeho případě zcela standardně. Žalobce byl poučen, že musí uvést všechny důvody, které jej vedly k opuštění vlasti. K protokolům o pohovoru neměl žalobce ani jeho zástupce žádné připomínky; pokud sám žalobce v tomto směru ničeho neuvedl ve svůj prospěch, nebylo povinností žalovaného se ho na tyto skutečnosti dotazovat. Dále krajský soud zhodnotil, že žalovaný vycházel z relevantních zpráv o situaci v zemi původu a nepřisvědčil žalobci v tom, že zprávy o situaci v zemi původu měly být povrchní a z různých nespécializovaných zdrojů.

Ve vztahu k humanitárnímu azylu (§ 14 zákona o azylu) krajský soud konstatoval, že sám žalobce neuváděl žádné okolnosti v rovině sociální, ekonomické, rodinné a zdravotní, které by svědčily o tom, že jsou u něj dány důvody hodné zvláštního zřetele. Žádost o udělení mezinárodní ochrany byla postavena na tom, že žalobce nemá ve vlasti práci ani domov, a nechce se tam vrátit, protože se obává vypuknutí dalšího konfliktu. Tyto důvody nelze podle krajského soudu podřadit pod § 14 zákona o azylu. I když žalobce v průběhu azylového řízení tvrdil a dokládal zdravotní potíže, nejedná se v jeho případě o zvlášť těžkou nemoc, bezprostředně ohrožující jeho život a v jiné zemi neléčitelnou.

Pokud jde o doplňkovou ochranu dle § 14a zákona o azylu, ani zde se žalovaný, podle názoru krajského soudu, nedopustil žádného pochybení, neboť toto ustanovení vyložil,

pokračování

a s přihlédnutím k informacím o situaci v zemi původu se vypořádal se skutečnostmi tvrzenými žalobcem. Námitka ve vztahu k tomuto typu mezinárodní ochrany byla žalobcem navíc vznesena pouze v obecné rovině.

Krajský soud tak uzavřel, že žalobce především nepředestřel konstantní azylový příběh. Měl, shodně se žalovaným, za prokázané, že se žalobce azylovou žádostí především snažil legalizovat si svůj pobyt na území ČR poté, co mu bylo uděleno správní vyhoštění. Do vlasti se žalobce nechce vrátit kvůli hrožícím ekonomickým potížím, a protože se obává celkové nepříznivé situace v zemi a možných konfliktů. Tyto důvody jsou podle krajského soudu lidsky pochopitelné, nicméně neřešitelné v režimu zákona o azylu. Důkazní návrhy žalobce krajský soud neprovedl, jelikož již ve správním řízení měl žalovaný k dispozici řadu zpráv o situaci v zemi původu, a rovněž proto, že právně relevantní pro rozhodnutí nemůže být zpráva, omezující se pouze na velmi úzkou lokalitu země původu žalobce.

Rozsudek krajského soudu napadl žalobce (dále jen „stěžovatel“) kasační stížností, opírající se o důvody dle § 103 odst. 1 písm. a), b), d) soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“).

Stěžovatel především namítá zásadní porušení § 3 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“), neboť žalovaný nezjistil skutkový stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti. Tím došlo i k porušení zásad správního řízení podle § 2 odst. 3 a 4 správního řádu. Správní orgány totiž nepřihlédly ke specifickým okolnostem případu a nešetřily oprávněné zájmy účastníka řízení. Krajský soud zcela podpořil postup žalovaného, ačkoliv zjištěné skutečnosti podle stěžovatele podporují naprosto odlišný závěr, ignoroval stěžovatelem namítané podstatné skutečnosti a omezil se výhradně na odkazy na napadené rozhodnutí. Stěžovatel je tak přesvědčen, že žalovaným ani krajským soudem nebyla náležitě posouzena aktuální situace v regionu, stejně tak konkrétní situace, ve které se stěžovatel nachází.

Krajský soud v rozsudku stěžovateli vytknul, že nedostatečně informoval o konkrétních důvodech, které by zakládaly důvodnost jeho žádosti o udělení mezinárodní ochrany. Když však tyto okolnosti prezentoval stěžovatel na jednání před soudem, nebyly vzaty v potaz, respektive byly soudem odmítnuty s tím, že nejsou relevantní, jelikož nebyly uvedeny již ve správním řízení. Stěžovatel přitom v žalobě i při pohovorech ve správním řízení zmiňoval komplikovanost situace v oblasti, odkud pochází, a zmiňoval především loupeživé nájezdy místních banditů. Snažil s touto situací v oblasti bojovat, avšak nebyl úspěšný. Uvádí déle, že na pohovorech odpovídal tak, jak byl tázán; výslech však nebyl relevantně veden ke zjištění skutečného stavu věci. Žalovaný i krajský soud jeho žádost o udělení mezinárodní ochrany posoudili zcela účelově jako prostředek k legalizaci pobytu a zajištění spokojeného života. Stěžovatel by rád vedl spokojený život v zemi původu, kde má svou rodinu, ovšem to není možné, nikoliv však z jeho viny, ale z důvodu neschopnosti státních orgánů zajistit ochranu vlastních obyvatel; státní orgány se naopak spíše zabývají perzekucí osob, které nejsou spokojeny s režimem, tak jako stěžovatel. Stěžovatel je přesvědčen, že žalovaný i krajský soud zlehčovali komplikovanost situace v zemi původu, do které by se měl vrátit. Upozorňuje, že se obává útisku ze strany místních ozbrojených skupin, že on i jeho rodina jsou ve vlasti pronásledováni, byl jim odcizen majetek; stěžovateli hrozí i trestní stíhání, neboť odmítl výkon vojenské služby. Má tedy za to, že jím uvedené důvody odchodu byly rozhodujícími orgány selektovány, přičemž důraz byl jimi kladen jen na jeho majetkovou situaci.

I pokud by nebyly shledány důvody pro udělení azylu podle § 12 zákona o azylu, je zcela evidentní, že jsou splněny podmínky pro přiznání humanitárního azylu podle § 14 zákona o azylu, respektive pro udělení doplňkové ochrany dle § 14a tohoto zákona. Stěžovatel je přesvědčen, že není jeho povinností přesně specifikovat, jakého typu ochrany se domáhá, nýbrž je na

správním orgánu, aby vyhodnotil podanou žádost a učinil závěr o důvodnosti přiznání statusu uprchlíka.

Dále stěžovatel namítá procesní vadu v postupu krajského soudu, které se měl dopustit tím, že odmítl provést jím navržený důkaz s odůvodněním, že zpráva o situaci v oblasti, ze které stěžovatel pochází, nemůže být v dané věci relevantní, neboť se omezuje na velmi úzkou lokalitu země původu. Stěžovatel je však názoru opačného. Podle něj se nelze omezit pouze na zkoumání faktické situace v Gruzii jako celku, ale je nutné se zaměřit právě na lokalitu, ze které pochází. Zatímco v Gruzii jako takové alespoň v minimální formě fungují základní demokratické instituty, nelze o tomtéž hovořit v regionu Abcházie a Jižní Osetie, kde státní moc ztrácí své pravomoci; tyto regiony jsou prakticky bezprizorní a ponechány napospas ruským okupantům. Stěžovatel odkazuje na články v denním tisku, na článek ze dne 2. 10. 2013 zveřejněný na www.idnes.cz s názvem „*Rusko staví ploty v Jižní Osetii*“. Dále odkazuje na aktuální varování Ministerstva zahraničních věcí ČR ze dne 30. 1. 2014, zveřejněné na www.mzv.cz pod názvem „*Gruzie: varování před cestami do Abcházie a Jižní Osetie v souvislosti s konáním ZOH v Soči*“. Stěžovatel by se navracel právě do regionu, který je předmětem vyhroceného sporu, a reálně hrozí, že může přerůst v občanskou válku nebo jiný ozbrojený konflikt; v tomto regionu státní moc selhává, dochází k drancování a persekuci místních obyvatel ze strany separatistů a rovněž tak cizí státní moci. Krajský soud se touto aktuální situací v Jižní Osetii nezbyval, ačkoliv na ni stěžovatel v soudním řízení poukazoval. Takový postup soudu představuje fakticky odmítnutí zjištění skutečného stavu věci. Pokud je v separatistických částech země situace dramaticky odlišná od zbytku země, je třeba se zaměřit právě na zjištění situace v těchto oblastech a nikoliv se jen omezit na konstatování obecných faktů.

Ve vztahu k doplňkové ochraně stěžovatel uvedl, že za *vážnou újmu* podle § 14a odst. 2 písm. c) zákona o azylu se považuje vážné ohrožení života nebo lidské důstojnosti z důvodu svévolného násilí v situacích mezinárodního nebo vnitřního ozbrojeného konfliktu. Stěžovatel přitom setrvale uváděl, že v jeho rodné vsi docházelo v průběhu let opakovaně k násilí na místním obyvatelstvu, které bylo okrádáno a docházelo i k vraždám. Samotnému stěžovateli byla k hlavě přiložena zbraň a ocitl se tak v bezprostředním ohrožení života. Ani tyto skutečnosti nepovažoval krajský soud za dostatečné pro udělení doplňkové ochrany. Stěžovatel poukazuje na obecně známý fakt, že situace v Jižní Osetii je srovnatelná s ozbrojeným konfliktem minimálně v zárodku, přičemž reálně hrozí vypuknutí války. Za *vážnou újmu*, pro účely udělení doplňkové ochrany, se přitom považuje i hrozba uložení nebo vykonání trestu smrti po návratu do vlasti, či podrobení mučení nebo nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání.

Stěžovatel konečně namítá, že ačkoliv je jeho povinností uvést důvody své žádosti a přesvědčivě doložit tvrzená příkoří, nezbavuje to žalovaného povinnosti zjistit skutečný stav věci; zde odkazuje na Příručku k postupům a kritériím pro určování právního postavení uprchlíků, vydanou Úřadem vysokého komisaře pro uprchlíky OSN v roce 1992, konkrétně na čl. 195 až 219, které se věnují problematice prokazování faktů a důkaznímu břemenu. Krajský soud pochybil, konstatoval-li, že stěžovatel neposkytl dostatečnou podporu pro svá tvrzení. Žalovaný se odmítl svou aktivní činností podílet na zjištění skutkového stavu věci a opomněl obecné pravidlo, podle kterého se v pochybnostech, kdy nelze průkazně tvrzení účastníka ověřit, vždy straní účastníku řízení a jeho žádosti se vyhová. Žalovaný i krajský soud tedy postupovali nesprávně, pokud odmítli stěžovateli pro nedostatečnost jeho tvrzení udělit doplňkovou ochranu. Jejich povinností bylo, aby sami ověřili skutečný stav věci; to se nestalo, přičemž krajský soud dokonce výslovně odmítl doplnění dokazování.

Žalovaný se ve vyjádření ke kasační stížnosti ztotožnil s rozsudkem krajského soudu a navrhl kasační stížnost zamítnout.

pokračování

Po konstatování přípustnosti kasační stížnosti se Nejvyšší správní soud, ve smyslu § 104a s. ř. s., zabýval otázkou, zda kasační stížnost svým významem podstatně přesahuje vlastní zájmy stěžovatele. Pokud by tomu tak nebylo, musela by být podle citovaného ustanovení odmítnuta jako nepřijatelná.

S ohledem na ochranu veřejných subjektivních práv fyzických a právnických osob je vhodné připomenout, že v případě řízení o kasační stížnosti byla soudní ochrana stěžovateli již poskytnuta individuálním projednáním jeho věci na úrovni krajského soudu, a to v plné jurisdikci. Další procesní postup v rámci správního soudnictví nezvyšuje automaticky míru právní ochrany stěžovatele a je podmíněn již zmíněným přesahem jeho vlastních zájmů. Zákonný pojem *přesah vlastních zájmů stěžovatele*, který je podmínkou přijatelnosti kasační stížnosti, představuje typický neurčitý právní pojem. Pokud jde o jeho výklad, ten byl podán například v usnesení zdejšího soudu ze dne 26. 4. 2006, č. j. 1 Azs 13/2006 - 39, publikovaném pod č. 933/2006 Sb. NSS (všechna citovaná rozhodnutí zdejšího soudu jsou dostupná z www.nssoud.cz), podle kterého „*přesahem vlastních zájmů stěžovatele je jen natolik zásadní a intenzivní situace, v níž je – kromě ochrany veřejného subjektivního práva jednotlivce – pro Nejvyšší správní soud též nezbytné vyslovit právní názor k určitému typu případů či právních otázek. Přesah vlastních zájmů stěžovatele je dán jen v případě rozpoznatelného dopadu řešení právní otázky nad rámec konkrétního případu. Primárním úkolem Nejvyššího správního soudu v řízení o kasačních stížnostech ve věcech azylu je proto nejen ochrana individuálních veřejných subjektivních práv, nýbrž také výklad právního řádu a sjednocování rozhodovací činnosti krajských soudů.*“ Z tohoto pohledu bylo tedy nahlíženo na jednotlivé uplatněné kasační důvody.

Pokud jde o námitku nedostatečně zjištěného skutkového stavu věci ze strany žalovaného, je nutno uvést, že ve správním řízení leželo břemeno tvrzení azylově relevantních důvodů především na stěžovateli (viz například rozsudek zdejšího soudu ze dne 16. 9. 2005, č. j. 6 Azs 224/2004 – 37). Stěžovatel v žádosti o udělení mezinárodní ochrany nejprve uvedl, že vlast opustil, protože jel na Ukrajinu za práci; nyní se nemá kam vrátit, neboť jeho vesnice byla vybombardována. V pohovoru ze dne 5. 3. 2009 poukázal na konflikty, které probíhají v regionu, odkud pochází; zmiňoval se o obtěžování místními obyvateli, kteří jej i jeho rodinu se zbraněmi opakovaně okrádali. Při pohovoru dne 28. 7. 2011 stěžovatel uvedl, že z vlasti odjel z důvodu konfliktu mezi Gruzii a Osetii; nebyl si tam schopen opatřit trvalé zaměstnání. Dále uvedl, že když mu bylo dvanáct let, přiložili mu bandité při loupeži k hlavě zbraň. Rovněž se ale (poprvé) zmínil o aktuálních problémech psychického rázu, kterými však trpěl již ve vlasti. Žalovaný vyhodnotil stěžovatelova tvrzení ve vztahu k § 12 zákona o azylu tak, že nejsou azylově relevantní, přičemž shledal, že vzhledem k rozporům ve výpovědích a ke gradaci uváděných důvodů pro opuštění vlasti, se jeví jím poskytnuté informace jako nevěrohodné a nadhodnocené. Žalovaný poukázal též na to, že stěžovatel netvrdil, že by měl potíže se státními orgány v zemi původu, či že by mu odmítly poskytnout ochranu před jednáním soukromých osob. Za této důkazní situace nebylo možné bez dalšího hovořit o důkazní nouzi, potřebě blíže objasnit uváděné skutečnosti, či o přechodu důkazního břemene na správní orgán. Na tomto místě lze odkázat například na závěry uvedené v rozsudku zdejšího soudu ze dne 21. 7. 2005, č. j. 3 Azs 303/2004 - 79, dle kterého „*absence tvrzení azylově relevantních skutečností ze strany žadatele o azyl může být jen stěží nabrazována zjištěními správním orgánem jinak získanými (...) Pokud však žadatel o azyl žádnému pronásledování nebo diskriminaci z azylově relevantních důvodů vystaven není (resp. nemůže mít z takového pronásledování nebo diskriminace odůvodněný strach), nebo takové skutečnosti ani netvrdí, pak přes skutečnost, že pochází ze země, která je (...) problematická, nespĺňuje podmínky pro udělení azylu ve smyslu § 12 zákona o azylu.*“

Z rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 18. 1. 2006, č. j. 6 Azs 386/2004 - 40, se dále podává, že „*[j]elikož často není v možnostech žadatele o azyl prokázat svá tvrzení jiným způsobem*

než vlastní věrohodnou výpovědí, je srovnání skutečností jím uvedených v žádosti o azyl, vlastnoručně psaném prohlášení a v pohovoru významným měřítkem jeho věrohodnosti. Pokud tedy žadatel některé podstatné skutečnosti vůbec nezmíni ve své žádosti a zejména ve vlastnoručně psaném prohlášení a uvede je až u pohovoru, nelze správnímu orgánu vytýkat, že k nim přistupuje s určitou mírou pochybností. To platí spíše, jestliže žádost o azyl zároveň obsahuje sdělení, že jiné než uvedené důvody k podání žádosti o azyl žadatele nevedly.“ I z tohoto pohledu byl tedy postup žalovaného (aprobovaný krajským soudem) v souladu s judikaturou zdejšího soudu.

Nelze ani tvrdit, že by žalovaný rezignoval na zjištění skutkového stavu věci, hodnotil-li stěžovatelem uváděné důvody jeho žádosti na podkladě zpráv o situaci v zemi původu, které si pro tyto účely opatřil. Situace v zemi původu je jistě určující pro posouzení, zda důkazní břemeno, stran existence azylového důvodu, leží na straně žadatele o azyl (ten musí přiměřeně prokázat svá tvrzení), nebo zda toto břemeno nese správní orgán, který pak musí uspokojivě vyvrátit veškerá tvrzení žadatele. Tyto závěry plynou z konstantní judikatury Nejvyššího správního soudu, podle které *„[v] řízení o udělení azylu musí správní orgán často rozhodovat v důkazní nouzi. Za této situace je nutné při hodnocení důkazů vzít v úvahu také způsob výkonu státní moci v zemi původu, možnost uplatňování politických práv a další okolnosti, které mohou mít vliv na naplnění důvodů pro udělení azylu. Taková výhrada pochybnosti se uplatní ve prospěch žadatele například tam, kde z dalších důkazů plyne, že stav dodržování lidských práv v zemi původu je špatný, že občanům je upíráno právo na změnu vlády, že dochází k nezákonným popravám, mizení osob, častému používání mučení. Naopak, je-li země původu žadatele o azyl právním státem s demokratickým režimem, je na žadateli o azyl, aby věrohodně doložil, že je skutečně pronásledován.“* (rozsudek ze dne 24. 2. 2004, č. j. 6 Azs 50/2003 - 89). Těmto požadavkům žalovaný dostal. Ze správního ani ze soudního spisu se přitom rozhodně nepodává, že by žalovaný nebo krajský soud po stěžovateli požadovali prokázání situace v zemi jeho původu. Žalovaný zde (zcela standardně) vycházel ze zpráv o situaci v Gruzii a v jejich kontextu vyhodnotil tvrzení stěžovatele jako azylově irelevantní.

Stěžovatel dále vytýká krajskému soudu, že nepřihlédl k jeho tvrzením, vzneseným na jednání dne 14. 10. 2013. Ze soudního spisu se podává, že stěžovatel na jednání u soudu rozhojnil své důvody, pro které opustil zemi původu, o tvrzení, že byl členem opoziční skupiny, která bojovala za vytvoření samostatného státu Osetie, a že právě z tohoto důvodu byl pronásledován a v případě návratu by mu hrozilo pronásledování ruskými bezpečnostními složkami. Krajský soud vyhodnotil tato tvrzení jako nevěrohodná a poukázal na to, že stěžovatel měl možnost vše podstatné uvést již v řízení před žalovaným. Poukázal i na to, že v žádosti o udělení mezinárodní ochrany stěžovatel uvedl, že není, ani nikdy nebyl, členem žádné politické strany. Skutkové novoty, stran účasti stěžovatele na politickém životě, uvedené poprvé až v žalobním řízení, se jeví skutečně jako účelově uplatněné a Nejvyšší správní soud tak neshledává na závěrech krajského soudu o jejich nevěrohodnosti nic nepřipadného.

V této souvislosti stěžovatel také namítal, že žalovaný s ním pohovory nevedl tak, aby byl zjištěn skutečný stav věci ve vztahu k jeho politickým důvodům odchodu z vlasti. K problematice vedení pohovoru se Nejvyšší správní soud vyjádřil již v rozsudku ze dne 24. 2. 2004, č. j. 6 Azs 50/2003 - 89, ve kterém uvedl, že *„[p]ohovor s žadatelem o udělení azylu nemůže být veden pouze v obecné rovině, aniž jsou od žadatele požadovány konkrétnější informace. Vyskytne-li se při pohovoru určitá okolnost, která nasvědčuje tomu, že žadatel mohl být pronásledován pro uplatňování politického práva a svobody nebo má odůvodněný strach z pronásledování státní mocí z důvodů stanovených v § 12 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění zákona č. 2/2002 Sb., je povinností správního orgánu vést pohovor tím směrem, aby jeho výsledek byl dostatečně konkrétní pro potřeby udělení azylu. Toto platí tím spíše, pokud správní orgán nemá k dispozici jiné podklady pro své rozhodnutí.“* Z ničeho nevyplývá, že by žalovaný při vedení pohovoru vybočil z uvedených pravidel. Již krajský soud na str. 11 napadeného rozsudku zhodnotil, že pohovory byly vedeny bez jazykové bariéry, stěžovatel

pokračování

byl poučen o všech právech i o tom, že je povinen uvést všechny důvody, pro které opustil zemi původu, otázky byly kladeny k věci a stěžovatel ani jeho zástupce (který byl přítomen druhému pohovoru) neměli k jeho průběhu a vedení žádné připomínky. Za těchto okolností lze nyní způsob provádění pohovoru zpochybňovat jen stěží.

Stěžovatel dále tvrdí, že krajský soud pochybil tím, že neprovedl jím navrhované důkazy při jednání. Z rozsudku zdejšího soudu ze dne 28. 4. 2005, č. j. 5 Afs 147/2004 – 89, publikovaného pod č. 618/2005 Sb. NSS, se k tomu podává, že „[s]oud rozhodne, které z navržených důkazů provede a které nikoli (§ 52 odst. 1 s. ř. s.); to jej však nezabavuje povinnosti takový postup odůvodnit.“ Nejvyšší správní soud k této námitce odkazuje stěžovatele na str. 13 rozsudku, kde krajský soud dostatečným způsobem odůvodnil, proč stěžovatelem navrhované důkazy neprovedl.

V této souvislosti stěžovatel nesouhlasí s krajským soudem v tom, že zpráva o situaci v zemi původu nemůže být relevantní, pokud se týká jen úzce vymezené oblasti. Stěžovatel je názoru opačného, a sice že je třeba se zabývat pouze danou problematickou lokalitou, v níž státní moc selhává, když v ostatních částech země základní demokratické principy fungují. Podle rozsudku zdejšího soudu ze dne 4. 2. 2009, č. j. 1 Azs 105/2008 – 81, publikovaného pod č. 1825/2009 Sb. NSS, platí, že „[i]nformace o zemi původu použité ve věci mezinárodní ochrany musí být v maximální možné míře (1) relevantní, (2) důvěryhodné a vyvážené, (3) aktuální a ověřené z různých zdrojů, a (4) transparentní a dohledatelné.“ Zprávy o situaci v zemi původu byly k datu vydání napadeného rozhodnutí žalovaným přiměřeně aktuální a vyjadřovaly se i k situaci v Abcházii a Jižní Osetii; z ničeho proto nevyplývá, že by region, ze kterého stěžovatel pochází, byl žalovaným přehlížen.

Ve vztahu k humanitárnímu azylu (§ 14 zákona o azylu) stěžovatel v kasační stížnosti poněkud nepřehledně směšoval argumenty, týkající se tohoto typu azylu a týkající se doplňkové ochrany. Oba tyto typy mezinárodní ochrany přitom směřují na jiné situace, a zakládají se na posuzování jiných skutečností. V otázce humanitárního azylu zastává konstantní judikatura tohoto soudu názor, že jej „lze udělit pouze v případě hodném zvláštního zřetele. Není na něj právní nárok a posouzení důvodů žadatele je otázkou správního uvážení správního orgánu. V otázkách přezkumu správního rozhodnutí, které je ovládáno zásadami správního uvážení, zákon vytváří kritéria, podle nichž a v jejichž rámci se může uskutečnit volba, včetně výběru a zjišťování těch skutečností konkrétního případu, které nejsou správní normou předpokládány, ale uvážením správního orgánu jsou uznány za potřebné pro volbu jeho rozhodnutí. Samotné správní rozhodnutí podléhá přezkumu soudu pouze v tom směru, zda nevybočilo z mezí a hledisek stanovených zákonem, zda je v souladu s pravidly logického usuzování a zda premisy takového úsudku byly zjištěny řádným procesním postupem. Za splnění těchto předpokladů není soud oprávněn z těchto skutečností dovozovat jiné nebo přímo opačné závěry.“ (rozsudek ze dne 22. 1. 2004, č. j. 5 Azs 47/2003 – 48). Zákon dává možnost správnímu orgánu „azyl poskytnout i v situacích, na něž sice nedopadá žádání z kautel předpokládaných taxativními výčty ustanovení § 12 a § 13 zákona o azylu, ale v nichž by bylo přesto 'nehumánní' azyl neposkytnout. Správní orgán díky tomu může zareagovat nejen na případy, jež byly předvídatelné v době přijímání zákona o azylu jako obvyklé důvody udělování humanitárního azylu (např. u osob zvláště těžce postižených či nemocných, u osob přicházejících z oblastí postižených humanitární katastrofou, ať už způsobenou lidskými či přírodními faktory), ale i na situace, jež předvídané či předvídatelné nebyly. Míra volnosti této jeho reakce je pak omezena pouze zákazem libovůle, vyplývajícím pro orgány veřejné moci z ústavně zakotvených náležitostí demokratického a právního státu.“ (rozsudek zdejšího soudu ze dne 11. 3. 2004, č. j. 2 Azs 8/2004 – 55). Při absenci konkrétních tvrzení, kterými by stěžovatel zpochybnil postup při posuzování důvodů pro udělení humanitárního azylu, se Nejvyšší správní soud k této otázce nemohl vyjádřit blížeji, než formou odkazů na relevantní judikaturu, z níž rozhodnutí krajského soudu, potažmo žalovaného, nikterak nevybočilo.

Klíčová argumentace stěžovatele se upíná k institutu doplňkové ochrany podle § 14a zákona o azylu. Stěžovatel tvrdí, že žalovaný náležitě neposoudil aktuální situaci v Jižní Osetii a že krajský soud se touto aktuální situací nezabýval vůbec, ačkoliv na ni stěžovatel v soudním řízení poukazyval. Stěžovatel upozorňuje, že v regionu Jižní Osetie, odkud pochází, ztrácí státní orgány Gruzie své pravomoci a že tyto regiony jsou bezprizorní, ponechané na pospas ruským okupantům; v kasační stížnosti odkázal na dva internetové zdroje, dokládající aktuální situaci v dané oblasti. Stěžovatel upíná svou argumentaci k § 14a odst. 2 písm. c) zákona o azylu a tvrdí, že místní obyvatelstvo je násilím okrádáno, že dochází k vraždám, a jemu samotnému byla přiložena zbraň k hlavě; situaci v Jižní Osetii považuje za rovnající se ozbrojenému konfliktu, minimálně v zárodku, a je přesvědčen, že reálně hrozí vypuknutí války. Tvrdí též, že bude opakovaně vystaven pronásledování, pokud se do oblasti bude muset navrátit. Dále tvrdí, že mu hrozí trestní stíhání z důvodu nenastoupení výkonu vojenské služby.

Nejvyšší správní soud již v rozsudku ze dne 3. 3. 2004, č. j. 2 Azs 12/2004 – 40 (publikovaném pod č. 260/2004 Sb. NSS) uvedl, že „[p]odmínky pro udělení azylu podle ustanovení § 12 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, a překážky vycestování podle ustanovení § 91 téhož zákona je nutno posuzovat samostatně. Udělení azylu podle ustanovení § 12 tohoto zákona je vázáno na objektivní přítomnost pronásledování jako skutečnosti definované v § 2 odst. 6 citovaného zákona nebo na odůvodněný strach z této skutečnosti, a to v obou případech v době podání žádosti o azyl, tedy zpravidla v době bezprostředně následující po odchodu ze země původu. Překážka vycestování se naopak vztahuje k objektivním hrozbám po případném návratu žadatele o azyl do země původu, tedy k částečně jiným skutečnostem nastávajícím v odlišném čase.“ (tento právní názor je plně použitelný i přesto, že právní úprava překážek vycestování podle § 91 zákona o azylu byla s účinností od 1. 9. 2006 nahrazena institutem doplňkové ochrany podle § 14a tohoto zákona, při zachování stávající podstaty tohoto institutu - viz rozsudek zdejšího soudu ze dne 26. 7. 2007, č. j. 2 Azs 30/2007 – 69). Z toho důvodu je argumentace stěžovatele o tom, jaká příkoří se mu děla před odchodem z vlasti, ve vztahu k institutu doplňkové ochrany irelevantní. Tyto skutečnosti byly samostatně hodnoceny ve vztahu k institutu azylu podle § 12 zákona o azylu. Nejvyšší správní soud se proto zaměřil výlučně na argumentaci, vztahující se k okamžiku možného návratu stěžovatele do vlasti.

V rozsudku zdejšího soudu ze dne 11. 2. 2009, č. j. 1 Azs 107/2008 - 78, se konstatuje, že „ze zásady non-refoulement (...) vyplývá primární povinnost státu nevystavit žadatele reálné hrozbě závažné újmy, přičemž k této povinnosti se musí vázat i povinnost státu zjišťovat si příslušné skutečnosti, které k aplikaci této zásady nutně vedou. K zajištění zásady non-refoulement tedy musí správní orgán vyvinout přiměřenou aktivitu i z moci úřední. Rozsah vyhledávací aktivity přitom bude dán povahou vážné újmy, jež by mohla žadateli o mezinárodní ochranu v případě návratu do země původu hrozit.“ Žalovaný se otázkou doplňkové ochrany zabýval v odůvodnění napadeného rozhodnutí, přičemž shledal, že v době jeho rozhodování stěžovateli pro případ návratu do vlasti žádné nebezpečí vážné újmy nehrozí. Uvedl, že současná bezpečnostní situace v zemi původu (v době jeho rozhodování) je stabilizovaná a že budoucí vojenský konflikt si stěžovatel vsugeroval.

Zohlednění skutečností indikujících aktivaci zásady *non-refoulement* bez ohledu na to, zda vůbec byly namítány, tedy bez ohledu na obsah žaloby či kasační stížnosti, je namístě tehdy, pokud „by byly dány důvody k ochraně žalobce před hrožící vážnou újmu v zemi původu, které žalovaný nezohlednil za situace, kdy již nepřichází v úvahu žádná další řízení, v němž by mohla být ochrana poskytnuta. Poznatky k tomu zpravidla vyplývají z vyjádření žadatele v žádosti nebo při pohovoru a ze skutečností zjištěných o zemi původu v řízení či známých z jiných řízení, či známých obecně. Pokud tedy soud má k dispozici poznatky o tom, že žadatel o azyl je nezbytně poskytnout doplňkovou ochranu podle § 14a zákona o azylu, neboť její neposkytnutí by bylo narušením zásady non-refoulement a ochranu již nelze poskytnout v jiném řízení, rozhodnutí žalovaného zruší, aniž by taková skutečnost musela být žalobou výslovně namítána. (...) Ve věcech mezinárodní ochrany totiž existují mezinárodní závazky, které je třeba respektovat (...). Soud tedy musí

pokračování

nad rámec žalobních bodů respektovat princip non-refoulement vyplývající z Ženevské úmluvy a i z čl. 3 evropské Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod.“ (usnesení rozšířeného senátu tohoto soudu ze dne 8. 3. 2011, č. j. 7 Azs 79/2009 – 84, publikované pod č. 2288/2011 Sb. NSS). V nyní posuzované věci krajský soud nebyl povinen takto postupovat, neboť stěžovatelem vznesená tvrzení ve vztahu k doplňkové ochraně byla vyhodnocena toliko jako obecná a nekonkrétní. Zároveň z ničeho nevyplývá, že by v době rozhodování soudu došlo v zemi původu stěžovatele ke změně bezpečnostní situace oproti době, kdy ve věci (na základě standardních zpráv o situaci v zemi původu) rozhodoval žalovaný.

Závěry shora citovaného usnesení rozšířeného senátu, tj. povinnost zohlednění skutečností indikujících aktivaci zásady *non-refoulement* bez ohledu na to, zda vůbec byly namítány, tedy bez ohledu na obsah návrhu, dopadají i na Nejvyšší správní soud. I zdejší soud je tedy na základě kasačních tvrzení stěžovatele, v souvislosti s aktuální bezpečnostní situací v regionu, povinen vyhodnotit, zda jsou dány důvody k ochraně stěžovatele před hrozcí vážnou újmou v zemi původu. Konkrétně se jedná o vyhodnocení, zda by stěžovateli v případě návratu do vlasti nehrozilo skutečné nebezpečí vážné újmy, spočívající ve vážném ohrožení života nebo lidské důstojnosti z důvodu svévolného násilí v situacích mezinárodního nebo vnitřního ozbrojeného konfliktu [§ 14a odst. 1 a 2 písm. c) zákona o azylu]. Stěžovatel totiž tvrdí, že situace v Jižní Osetii je srovnatelná s ozbrojeným konfliktem (minimálně v zárodku) a aktuálně graduje do ozbrojeného konfliktu; totéž ostatně tvrdil již ve správním řízení, avšak žalovaný v době svého rozhodování vyhodnotil bezpečnostní situaci jako stabilizovanou a poukázal na možnost přesídlení stěžovatele v rámci Gruzie, tj. na to, že se stěžovatel nemusí vracet do místa svého bydliště, neboť svoboda pohybu je mu garantována ústavou. Stěžovatel odkázal v kasační stížnosti též na aktuální internetové zdroje, dokumentující situaci v zemi jeho původu.

K takové situaci zdejší soud v rozsudku ze dne 22. 4. 2011, č. j. 5 Azs 3/2011 – 131 uvedl, že „[k]rajský soud je povinen se odchýlit od § 75 odst. 1 s. ř. s. a přiblížit i ke skutečnostem relevantním z hlediska mezinárodní ochrany, které vyšly najevo až po vydání žalobou napadeného rozhodnutí, tehdy, pokud by v daném případě neshledal dostatečné záruky k tomu, že budou tyto nové skutečnosti posouzeny v novém správním řízení k tomu příslušným správním orgánem z hlediska respektování zásady *non-refoulement* a že bude mít žadatel o mezinárodní ochranu možnost dosáhnout soudního přezkoumání tohoto nového rozhodnutí dříve, než by mělo dojít k jeho navrácení do země původu. Tuto otázku je třeba posuzovat vždy individuálně, tedy vzhledem ke konkrétní situaci daného žadatele o mezinárodní ochranu. (...) Dostatečné záruky pro respektování zásady *non-refoulement* budou dány v případě, že bude vzhledem ke konkrétním okolnostem věci zcela zřejmé, že žadatel bude mít možnost podat novou žádost o mezinárodní ochranu (§ 3 odst. 2 ve spojení s § 10 odst. 2 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu) a že tato nová žádost bude přípustná (§ 10a zákona o azylu).“ Tyto závěry, jak již bylo uvedeno, platí nejen pro krajské soudy, ale jsou závazné i pro postup soudu kasačního.

Vzhledem k obecně známé situaci v zemi původu stěžovatele, respektive v oblasti Jižní Osetie, není důvodu pochybovat o tom, že se návrat do daného regionu zdá stěžovateli nebezpečný, neboť jde o oblast s výrazným etnickým napětím, které v minulosti vedlo až k ozbrojenému konfliktu, za účasti ruských ozbrojených sil. Nic však nenaznačuje tomu, že by se bezpečnostní situace v regionu jakkoli relevantně změnila od doby, kdy o stěžovatelově žádosti rozhodoval žalovaný a tuto otázku věcně posuzoval. Tvrzení stěžovatele o tom, že aktuálně hrozí další ozbrojený konflikt v daném regionu, se jeví jako nanejvýš spekulativní; vše zatím svědčí pro závěr, že v Jižní Osetii je udržován *status quo* v podobě, jaká vyplývá ze zpráv, z nichž vycházel žalovaný. Odkaz stěžovatele na internetové odkazy, upozorňující na bezpečnostní rizika v odštěpeneckých částech Gruzie, nepovažuje Nejvyšší správní soud za relevantní, neboť jde o fakt obecně známý, a bylo tomu tak i v době rozhodování žalovaného, potažmo krajského soudu. Z tohoto důvodu jimi dokazování

nebylo prováděno. V této souvislosti je nutné připomenout pro věc velmi významnou skutečnost, a sice že stěžovatel má neomezenou možnost se po návratu do země původu usadit v jiné (bezpečné) oblasti Gruzie, tedy není nucen se vracet do svého původního bydliště; možnost takového postupu ostatně naznačil již žalovaný ve svém rozhodnutí.

Bude-li stěžovatel trvat na svém názoru o hrozícím vojenském konfliktu v dané oblasti, nic mu objektivně nebrání v tom, aby poté, co skončí soudní řízení v této věci, učinil u příslušného útvaru cizinecké policie nebo v přijímacím středisku (viz § 3a zákona o azylu) prohlášení o mezinárodní ochraně (fakt, že mu již bylo uloženo správní vyhoštění, takovému postupu principiálně nepřekáží). Za této situace by mu žalovaný musel umožnit, v souladu s § 10 zákona o azylu, podat novou žádost o mezinárodní ochranu (novelou zákona o azylu, provedenou zákonem č. 379/2007 Sb., byla z § 10 zákona o azylu vypuštěna dvouletá lhůta, před jejímž uplynutím nebylo možné opakovaně žádat o mezinárodní ochranu), a pokud by taková žádost byla opřena o nové, relevantní skutečnosti, týkající se bezpečnostní situace v zemi původu (tedy informace, které vyšly najevo až po vydání rozhodnutí v nyní posuzované věci), bude žalovaný povinen posoudit tuto žádost jako přípustnou minimálně v rozsahu těchto tvrzení (důsledek již zmiňovaného mezinárodního závazku *non-refoulement*).

V této souvislosti je vhodné upozornit na rozsudek zdejšího soudu ze dne 8. 9. 2011, č. j. 7 Azs 28/2011 – 74, dle kterého podmínky pro zastavení řízení podle § 25 písm. i) zákona o azylu, je třeba zkoumat z hlediska všech forem mezinárodní ochrany, tedy i z hlediska důvodů pro poskytnutí doplňkové ochrany podle § 14a zákona o azylu. V citovaném rozsudku se uvádí, že „i v případě, kdy azylové relevantní důvody uváděné žadateli v řízení o udělení mezinárodní ochrany byly nepřijatelné, nezabývá to ministerstvo povinnosti zabývat se i situací v zemi původu s ohledem na zprávy, které má k dispozici. Je tomu tak proto, že důvody pro udělení doplňkové ochrany mohou být zcela nezávislé na žadatelem uváděných důvodech opuštění země původu, a ani se o nich, na rozdíl od pracovníka ministerstva, které má k dispozici zprávy o zemi původu, nemusí dozvědět. Řízení pak lze zastavit pouze tehdy, bude-li ministerstvem shledáno, že situace v zemi původu je v době posuzování podmínek pro zastavení řízení taková, že nic nenasvědčuje tomu, že by hrozilo žadateli nebezpečí vážné újmy.“ Pokud se stěžovatel domnívá, že jím poukazované internetové zdroje, týkající se skutečností nastalých až po vydání napadeného rozhodnutí žalovaného, jsou relevantní z hlediska udělení mezinárodní ochrany, má dostatečné právní záruky pro to, že mohou být dodatečně posouzeny žalovaným, v novém správním řízení, pokud takové řízení vyvolá. Bude, pochopitelně, pouze na stěžovateli, zda se rozhodne podat novou žádost o mezinárodní ochranu, přičemž výsledek takového nového řízení nelze jakkoli předjímat. Případné nové rozhodnutí o takové žádosti by pak podléhalo soudnímu přezkumu. Tento závěr zdejší soud považuje za dostatečnou záruku, že i případné nové skutečnosti budou dodatečně posouzeny v novém správním řízení, a proto neshledal důvod k prolomení pravidla stanoveného v § 75 odst. 1 s. ř. s. (za použití § 120 s. ř. s.) a nepřistoupil k posouzení důvodnosti nově nastalých skutečností z hlediska § 14a odst. 1 a 2 písm. c) zákona o azylu.

Stěžovatel ve vztahu k doplňkové ochraně argumentoval konečně i tím, že za *vážnou újmu* je považována i hrozba uložení nebo vykonání trestu smrti ve vlasti či podrobení mučení nebo nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání. Tyto stěžovatelem tvrzené důvody se, s ohledem na celý průběh řízení, jeví nejen jako účelově uplatněné, ale zejména nejsou nikterak konkretizovány k jeho osobě. Stěžovatel neuvedl, z jakého důvodu by mu hrozilo mučení, či uložení nebo vykonání trestu smrti. Pokud jde o obavy z hrozícího trestního stíhání pro nenastoupení vojenské služby, zde lze odkázat na odůvodnění rozhodnutí žalovaného, ze kterého se podává, že branná povinnost se v Gruzii netýká jedináčků, přičemž stěžovatel uvedl, že žádné sourozence nemá; proti tomuto závěru přitom stěžovatel nenamítá ničeho.

pokračování

Z výše uvedeného je zřejmé, že ustálená a vnitřně jednotná judikatura zdejšího soudu poskytuje dostatečnou odpověď na všechny přípustné námitky uplatněné v kasační stížnosti. Za situace, kdy Nejvyšší správní soud nezjistil odklon od judikatury ze strany krajského soudu ani neshledal jeho závažné procesní pochybení, a stěžovatel sám žádné akceptovatelné důvody přijatelnosti kasační stížnosti netvrdil, nelze než uzavřít, že kasační stížnost svým významem podstatně nepřesahuje jeho vlastní zájmy. Z těchto důvodů proto Nejvyššímu správnímu soudu nezbylo, než kasační stížnost jako nepřijatelnou podle § 104a s. ř. s. usnesením odmítnout.

Výrok o náhradě nákladů řízení se opírá o ustanovení § 60 odst. 3 s. ř. s., ve spojení s § 120 s. ř. s., podle nichž žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení, byla-li kasační stížnost odmítnuta.

P o u č e n í : Proti tomuto usnesení **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 20. května 2014

Mgr. Radovan Havelec
předseda senátu